Sabahudin Coković,
doktorant Pravnog fakulteta, Univerzitet u Nišu

OMOGUĆAVANJE UŽIVANJA OPOJNIH DROGA *

SAŽETAK: Problem zloupotrebe opojnih droga je, kao transnacionalan, transkulturalan, odnosno globalan fenomen, sve drugo samo ne nepoznat. Govoreći o njemu gotovo uvek se postavlja pitanje kako ga rešiti i je li to uopšte moguće. Sve se češće mogu čuti mišljenja o njegovoj nerešivosti, te zadovoljstvo ukoliko se zadrži u granicama tzv. *društvene prihvatljivosti*. U mnogim zemljama problem droge zauzima vrlo visoko, ako ne i prvo mesto na lestvici prioriteta vezanih za nacionalnu sigurnost, te zdravlje same nacije. Zloupotreba opojnih droga, te bolest zavisnosti kao njena posledica pogađaju sve društvene slojeve, društvene zajednice i sve zemlje, koje imaju različite pristupe u rešavanju ovog problema. Naša zemlja nije imuna na ovaj problem, te je ratifikacijom međunarodnih konvencija prihvaćena rešenja unela u svoje nacionalno zakonodavstvo propisivanjem tri krivična dela u vezi sa opojnim drogama: Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, Omogućavanje uživanja opojnih droga i Neovlašćeno držanje opojnih droga. Gledano po težini zaprečenih krivičnih sankcija, ova krivična dela spadaju u red najtežih krivičnih dela.

Ključne reči: krivično delo, opojne droge, proizvodnja, promet, krivična sankcija

UVOD

Već više hiljada godina na pojedinim kontinentima ljudi su neke vrste biljaka sa narkotičkim svojstvima koristili kao lek ili su ih upotrebljavali prilikom religioznih ceremonija. Razvojem nauke, a posebno hemije, naučnici su

* Rad primljen: 5. 3. 2013. godine.

uspeli poslednjih decenija da iz tih biljaka naročitih svojstava izdvoje aktivne supstance koje su po svom efektu mnogostruko jače. Istovremeno su psihotropne materije dobijene novim hemijskim metodama postale lakše, pa stoga i podobnije za upotrebu i transport.¹

Zahvaljujući sve savršenijim savremenim sredstvima saobraćaja i komunikacija nestalo je prirodne izolovanosti pojedinih regiona, a stvarne razdaljine između pojedinih zemalja i kontinenata nisu više nikakva prepreka. Tako su biljke narkotičkih svojstava, nekad karakteristične za pojedine regione, postale „domaće” u čitavom svetu. Prvobitno su opojne droge korišćene isključivo u medicinske svrhe i to posebno kao sredstvo za ublažavanje bolova (antiseptik). Još od vremena starog Rima poznata je izreka *Dollarum sedare divinum opus est* (Ublažiti bol, božansko je delo). Razvojem civilizacije, tokom vremena, došlo je do nekontrolisane upotrebe opojnih droga, koje u svom krajnjem ishodu razaraju čovekovu ličnost, i duhovno i fizički. Zbog sve većeg širenja i zloupotrebe opojnih droga, opšte je prihvaćeno stanovište da se proizvodnja, promet i upotreba opojnih droga mora podvrći kontroli za to nadležnih organa i institucija. Kako su posledice upotrebe droga katastrofalne ne samo za čoveka kao pojedinca nego i za čovečanstvo u celini, međunarodna zajednica ih je stavila pod kontrolu. Prva zabrana upotrebe opojnih droga doneta je 1778. godine u Indiji i odnosila se na ograničavanje proizvodnje biljaka od kojih se dobija opojna droga. Sledeća država koja je zakonom regulisala ovu oblast 1898. godine bile su Sjedinjene Američke Države.

Pošto se bela kuga širila neverovatnom brzinom svetska zajednica je pristupila sazivanju međunarodne konvencije koja je održana u Hagu 1912. godine. Na njoj je usvojena Konvencija o opojnim drogama. Drugo zasedanje međunarodne konferencije održano je u Ženevi 1925. i 1931. godine, kada su takođe potpisani međunarodni ugovori o kontroli i upotrebi narkotika.

U Njujorku je 1968. godine izglasana jedinstvena konvencija o opojnim drogama. Isto tako u Njujorku, samo deset godina kasnije, uz pomoć organa i tela Organizacije ujedinjenih nacija doneta je jedinstvena konvencija o psihotropnim supstancama.²

Ratifikacijom ovih konvencija naša zemlja je prihvaćena rešenja unela u svoje nacionalno zakonodavstvo propisivanjem tri krivična dela u vezi sa opojnim drogama:

- 1) Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga,
- 2) Omogućavanje uživanja opojnih droga i
- 3) Neovlašćeno držanje opojnih droga.

¹ Nicović, M., *Opojne droge – multinacionalna kompanija kriminala*, Jugoart, Zagreb, 1989, 7.

² Nicović, M., *op.cit.*, 8.

Srbija je zahvaljujući svom geografskom položaju tranzitna zemlja. Putevi kroz nju predstavljaju najkraću sponu između Evrope i Azije, pa je prirodna posledica toga i činjenica da kroz Srbiju vode i krijumčarski kanali opojnih droga od Istoka na Zapad. No, i pored toga što našu teritoriju koriste krijumčari samo kao prolaz, evidentno je da se talas narkomanije širi i u našim uslovima, jer iz godine u godinu raste broj naših građana koji postaju zavisni od droge. Krijumčarenje bilo koje vrste robe isplativo je zbog velike razlike u ceni koja postoji između zemlje proizvođača i zemlje potrošača, a to omogućava na lak i brz način sticanje velike materijalne dobiti. Zbog toga je organizovani kriminal preuzeo takvu vrstu posla.

Nesumnjivo je da proizvodnja i promet psihotropnih supstanci zauzima prvo mesto u oblasti krijumčarenja. Kriminalci koji se bave tim poslom uvek imaju razrađenu i organizovanu mrežu ilegalne proizvodnje, transportovanja i rasturanja opojnih droga. U savremenom svetu droga je postala prva industrija smrti. Prisutna je na svim meridijanima i ne bira političke režime, bogate ili siromašne, pravoslavne ili katolike, muslimane ili budiste. S pravom se može smatrati da danas nema države u svetu koja je imuna na problem narkomanije. U poslove u vezi sa drogom uključeni su danas izuzev profesionalnih krijumčara i visoki političari, diplomate, policajci, generali, industrijski magnati i estradne zvezde. Droga je postala opasnost izuzetnih razmera i fenomen savremenog sveta, čiju suštinu i pogubnost čovečanstvo još nije u dovoljnoj meri spoznalo.

1. KRATAK PREGLED POJEDINIH OPOJNIH DROGA

Reč **droga** potiče od arapskog naziva **dova** – lekovito sredstvo.³ Prvi put je zapisana u XIV veku u engleskom godišnjaku *Novem balas de drogges de spiocerie*. Pre više hiljada godina ljudi su koristili neke vrste biljaka sa narkotičkim svojstvima kao lek ili su ih upotrebljavali tokom verskih rituala. Nisu bili svesni posledica. Mnogi, nažalost, nisu ni danas.

Opojne droge i psihoaktivne supstance različito se nazivaju u zavisnosti od govornog područja. Tako postoje sledeći nazivi: *addicting drugs* (engleski), *stupéfiant*s (francuski), *наркотические средства* (ruski), *rauschgift* (nemački) i sl. U srpskom jeziku koriste se izrazi droga, psihoaktivna supstanca, psihodelična supstanca, opojno sredstvo itd.

Definicije opojnih droga su neusaglašene. Po definiciji Svetske zdravstvene organizacije, droga je svaka supstanca koja, unesena u organizam,

³ <http://www.scribd.com/>

može da modifikuje jednu ili više funkcija. Po drugoj definiciji, pod opojnom drogom se podrazumeva takva vrsta supstance koja se koristi medicinski ili nemedicinski, a ima svojstva da, unesena u ljudski organizam, izazove stanje psihičke ili fizičke, ili psihičke i fizičke zavisnosti.⁴ Svojstveno tome, pod narkomanijom se podrazumeva strast za uzimanjem droga. Svetska zdravstvena organizacija predviđa klasifikaciju zavisnosti od droga koja je još uvek važeća. Postoji sedam tipova zavisnosti: morfinskog tipa, barbiturno-alkoholnog, kokainskog, tipa kanabisa, amfetaminskog, kat tipa i tipa halucinogena.

Opijum⁵ se spominje na glinenim tablicama Sumeraca već 3.000. god. pre nove ere kao „biljka sreće”, droga zbog koje su vođeni i ratovi. Zbog svojih svojstava koristi se za ublažavanje bolova. Opijum se pije, jede i puši. Najviše se pravio u obliku pogača. Ubrizgava se i intravenski. Narkomani leže i čute, svi su u svojim sanjarenjima, odvojeni od sveta i stalno imaju želju za novim dozama. Pušenjem se dobija slabiji efekat, a koji se inače dobija samo ako pušač miruje. Čest simptom je depresija. **Morfin** je njegov najpoznatiji alkaloid. Simptomi zloupotrebe su u vidu muke, povraćanja, nesаницe, delirijuma, gubitke apetita, visoke temperature, blede i suve kože, mršavljenja itd. Smrt nastaje usled predoziranja, kao i usled preosetljivosti organizma na morfijum.

Heroin je korišćen kao lek za odvikavanje od morfina. Potiče od grčke reči **heros** – **snažan, moćan i jak**. Heroin je beli prah bez mirisa, gorkog ukusa.⁶ Unosi se u organizam pušenjem, ušmrkavanjem i injekcijama. Od svih droga heroin se najviše zloupotrebljava, 25 puta je jači od morfina. Nagla smrt nastupa zbog respiratorne depresije ili zastoja rada srca, a da bi smrt nastupila dovoljna je i samo jedna konzumacija. Brzo izaziva psihičku i fizičku zavisnost. Simptomi su suženje svesti, gađenje, zevanje, bolovi u mišićima, povraćanje, uznemirenost. Izaziva mnoge bolesti: **hepatitis, sifilis, tetanus, tuberkulozu, kožne infekcije** itd.

Iz indijske konoplje dobija se **hašiš**.⁷ Na arapskom jeziku hašiš znači trava i predstavlja smolastu izlučevinu biljke kanabis koja je maslinastozelene do smeđe boje, jakog mirisa i neprijatnog gorkog ukusa. Mentalni poremećaji njegove upotrebe zavise od sklopa ličnosti. Javljaju se simptomi iznurenosti i dobrodušnosti, a posle nastaju poremećaji opažanja, emocionalna sputanost. Koža postaje crvena, oči sjajne, zenice široke. Kod predoziranosti može doći do kolapsa i kome.

Iz meksičke konoplje dobija se **marihuana**. Najčešće se puši, ima oštar i snažan miris. Pod njenim dejstvom **čula** postaju izoštrijenija. Kao posledica se javljaju nervoza, razdražljivost, slabost pamćenja.

⁴ Bukelić, J., *Droga u školskoj klupi*, Belarta, Beograd, 2002, 22.

⁵ <http://sr.wikipedia.org/sr/>

⁶ <http://www.dzbecej.rs/>

⁷ <http://konoplja.wikia.com/>

Kokain⁸ je opojna droga koja se dobija iz biljke *Eritroxylon coca*. Intravenskim unošenjem efekti nastaju trenutno, izaziva se osećaj neograničene inteligencije i moći, narkoman ne oseća potrebu za hranom niti snom. Ne izaziva fizičku zavisnost, ali zato izaziva najjaču psihičku zavisnost od svih droga. Posledice nastaju u vidu paranoje, halucinacija, ubrzanja pulsa, kome, smrti i sl.

Amfetamin je stimulator centralnog nervnog sistema. Simptomi njegove zloupotrebe su **širenje** zenica, zamagljivanje vida, visoka temperatura. Brzo stvara psihičku zavisnost. Naglo prekidanje njegovog korišćenja dovodi do suicidalnog ponašanja.

LCD-25, droga veoma brzog dejstva, brzo stvara zavisnost, narkomani pod njenim uticajem smatraju da su neke druge ličnosti ili čak životinje. Pri njenom uzimanju se javljaju reakcije u obliku ludila ili čak smrti.

Jedna od novijih droga je **ekstazi**.⁹ Sličan je amfetaminu, dovodi do dobrog raspoloženja i konfuzije, nesnalaženja. Smrt nastupa usled predoziranja, povećane temperature, dehidracije i otkazivanja rada srca.

2. ZLOUPOTREBA OPOJNIH DROGA U UPOREDNOM ZAKONODAVSTVU

2.1. Krivični zakonik Francuske¹⁰

U Krivičnom zakoniku Francuske u sekciji IV, pod nazivom: Trgovina narkoticima, propisana je krivičnopravna zaštita ljudi od zloupotrebe opojnih droga. Jedan broj delikata propisan je u Zakonu o javnom zdravlju, s obzirom da ti delikti nemaju obeležja krivičnih dela. Krivična dela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga u Krivičnom zakonu Francuske su: nedozvoljena proizvodnja i fabrikacija opojnih droga, uvoz ili izvoz zabranjene droge, sa kvalifikovanim oblicima u oba slučaja ukoliko se ove delatnosti vrše organizovano i grupno, zatim nedozvoljene delatnosti transporta, širenja ponude, ustupanja, kupovine, služenja ili upotrebe opojne droge.

Kod krivičnog dela omogućavanje zloupotrebe opojnih droga, radnja izvršenja delikta je alternativno postavljena i obuhvata koncesiju ili ponudu opojne droge drugom licu u svrhu lične konzumacije. Ustupanje ne obuhvata proizvodnju, fabrikaciju, uvoz, izvoz, transport, ponudu na kupovinu, kupovine i zloupotrebe opojne droge u lične svrhe. Kvalifikovani oblik postoji u slučaju ponude ili ustupanja droge maloletnicima, obrazovnim ustanovama ili administrativnim centrima.

⁸ <http://www.znanje.org/>

⁹ <http://www.nikad-heroin.com/>

¹⁰ Krivični zakonik Francuske (Br. 92-1336, datum 1. 3. 1994).

Najteži delikt iz ove oblasti je organizovanje inkriminisane delatnosti, tj. upravljanje, organizacija i bavljenje proizvodnjom, fabrikacijom, uvozom, izvozom, transportom zabranjenih narkotika kao i njihovom upotrebom i kupovinom. Za ovaj oblik delikta je propisana kazna doživotnog zatvora.

U borbi protiv zloupotrebe droga ova zemlja primenjuje mere konfiskacije i zaplene, zatim brojne mere bezbednosti kao npr.: gubitak građanskih prava, zabrana rada u javnoj službi i sl.

2.2. Krivični zakon Bugarske¹¹

Krivični zakon Bugarske u trećem poglavlju glave XI, pod nazivom „Delikti protiv javnog zdravlja”, u odredbama čl. 354-a, 354-b i 354-v, predviđa krivična dela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga i kazne za delinkvente. U članu 354-a, određena su posebna obeležja, tj. biće krivičnog dela koje konstituišu radnje neovlašćene proizvodnje, prodaje, čuvanja, prevoza ili prenosa opojnih supstanci. Za izvršenje osnovnog vida krivičnog dela predviđena je kazna zatvora od dve do deset godina, kao i novčana kazna.

Kvalifikovani oblik ovog dela se sankcioniše kaznom zatvora od pet do petnaest godina. Takođe je predviđeno sankcionisanje učinilaca koji bez odgovarajuće dozvole proizvode, prerađuju, drže, prevoze i prenose narkotička sredstva koja nisu predviđena za prodaju ili drugi vid otuđenja. Teži oblik predstavlja izvršenje delikta od strane recidivista, usled čega je predviđena stroža kazna. Sankcionisano je ponašanje osoba koje ne poštuju norme predviđene za ovu oblast i zaprećena kazna zatvora do pet godina i novčana kazna. Osim kazne predviđena je i mera zabrane obavljanja određene dužnosti ili obavljanja određenog profesionalnog poziva. Izvršilac može biti svaka osoba koja krši propise iz oblasti proizvodnje, čuvanja, evidencije izdavanja ili prenosa naznačenih supstanci. Osim toga, predviđeno je i obligatorno izricanje mere bezbednosti oduzimanje predmeta delikta u korist države.

U čl. 354-b predviđen je delikt navođenja drugog na konzumiranje opojnih materija. Za ovaj oblik naznačenog krivičnog dela predviđena je kazna zatvora u rasponu od jedne do osam godina, ili alternativno novčana kazna. U čl. 454-b predviđene su otežavajuće okolnosti ovog krivičnog dela i to: navođenje maloletnog lica i deteta, navođenje više od jedne osobe i recidivizam. Predviđena kazna za kvalifikovane oblike je zatvor u rasponu od dve do deset godina. Podstrekavanje osoba na zloupotrebu opojnih sredstava ili omogućavanje njihovog uživanja, označava poseban vid ovog delikta za koji je predviđena kazna zatvora od pet do dvadeset godina.

¹¹ Nakazatelen kodeks u izdanju Paralaks, Sofija, 1998.

Naznačeni zakon predviđa i kažnjavanje medicinskog osoblja, odnosno lekara koji svoju dužnost obavljaju suprotno propisima u ovoj oblasti kao i svake osobe koja bez odgovarajućeg odobrenja proizvodi opojni mak ili druge biljke, iz kojih se dobijaju psihodelične supstance.

2.3. Krivični zakonik Albanije¹²

Krivični zakonik Albanije predviđa sledeća krivična dela koja se odnose na opojne droge: proizvodnja i prodaja narkotika (čl. 283), trgovina narkoticima (čl. 283/a), omogućavanje uživanja i korišćenja opojnih droga (čl. 283/b), uzgoj narkotičkih biljaka (čl. 284), organizovanje i upravljanje kriminalnim grupama (čl. 284/a), pružanje pomoći u otkrivanju zločina (čl. 284/b), proizvodnja i fabrikovanje opojnih droga i psihotropnih supstanci (čl. 284/c), nezakonita proizvodnja, trgovina i korišćenje sintetičkih droga (čl. 284/d).

Kod krivičnog dela, omogućavanje uživanja i korišćenja opojnih droga ili psihotropnih supstanci, radnja izvršenja obuhvata lica koja službeno upravljaju ovim supstancama. Pomenuti zakon za ovo krivično delo predviđa kaznu zatvora od tri do sedam godina.

Najteži oblik krivičnog dela iz ove oblasti je organizovanje protivzakonite delatnosti, tj. upravljanje, organizacija i bavljenje proizvodnjom, fabrikacijom, uvozom, izvozom, transportom opojnih droga kao i njihova upotreba i kupovina. Za ovaj oblik krivičnog dela je propisana kazna zatvora od tri do dvadeset godina.

2.4. Krivični zakonik Republike Crne Gore¹³

Krivični zakonik Republike Crne Gore čl. 300. (Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga) i čl. 301. (Omogućavanje uživanja opojnih droga), predviđa krivična dela, koja se odnose na opojne droge, ali i kazne za učinioce.

Zakonski opis krivičnog dela omogućavanja uživanja opojnih droga je sledeći:

- 1) Ko navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili drugo lice ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način omogućuje drugom da uživa opojnu drogu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

¹² Krivični zakonik Albanije (Br. 7895, datum 27. 1. 1995).

¹³ Krivični zakonik Republike Crne Gore (*Službeni list RCG*, br. 70/03).

- 2) Ako je delo iz st. 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu ili prema više lica ili je izazvalo naročito teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.
- 3) Opojne droge oduzeće se i uništiti.

Objekt zaštite.– U nastojanju da se proširi zona kažnjivosti za krivična dela u vezi sa opojnim drogama, propisuje se kao posebno krivično delo svaka delatnost kojom se omogućava zloupotreba tih preparata. Radi se o potpuno različitoj radnji izvršenja, pri čemu je zaštitni objekt isti: život i zdravlje ljudi.

Radnja izvršenja.– Kao radnje izvršenja ovog krivičnog dela propisane su zapravo radnje pomaganja i navođenja drugog lica na uživanje opojnih droga (jer samo uživanje opojne droge nije predviđeno kao krivično delo).

Krivično delo ima dva oblika: osnovni (st. 1) i teži (st. 2).

3. ISTORIJSKI RAZVOJ ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA U NAŠEM ZAKONODAVSTVU

3.1. Krivično pravo Jugoslavije

Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije donet je 1929. godine. U glavi XXIII pomenutog zakonika¹⁴ regulisani su delikti protiv opšteg zdravlja, odnosno nedozvoljeno služenje ili davanje jakih pića ili narkotičkih sredstava maloletnicima i drugim licima. U pogledu sankcija KZ je predviđao kaznu zatvora do šest meseci ili novčanu kaznu za ugostitelje koji služe jaka pića maloletnicima ispod 16 godina radi neposredne ili posebne upotrebe, dok se u slučaju recidiva osuđeniku zabranjuje držanje i rad u ugostiteljskom objektu. Takođe je sankcionisano navođenje mladih ispod 16 godina da se na javnom mestu opijaju, zatim, neovlašćeno posluživanje morfijuma, kokaina, opijuma i drugih sličnih supstanci, koje uništavaju zdravlje. Kažnjavanju podležu i one osobe koje znajući za zabranu, poslužuju maloletnike ovakvim pićima.

3.2. Krivični zakonik FNRJ iz 1951. godine¹⁵

Krivični zakonik FNRJ stupio je na snagu 1951. godine. U čl. 208. KZ. FNRJ predviđen je osnovni oblik delikta koji obuhvata više alternativno određenih radnji, odnosno, neovlašćenu proizvodnju, preradu, prodaju ili na drugi

¹⁴ Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije, stupio na snagu, 1. 1. 1930. godine.

¹⁵ *Službeni list FNRJ*, br. 13/1951.

način stavljanje u promet opijuma, kokaina, morfijuma i drugih opojnih droga ili otrova, sa zaprećenom kaznom zatvora od tri meseca do tri godine.

Kvalifikovani oblici krivičnog dela predviđeni su kao vršenje delatnosti u vidu zanata, ili od strane lica koja su se udružila za vršenje delikta. Za ovaj oblik propisana je kazna zatvora od najmanje šest meseci ili strogi zatvor od pet godina.

Nakon donošenja konvencije o opojnim drogama iz 1961. godine, povećan je broj radnji ovog delikta (nuđenje na prodaju supstanci ili preparata koji su proglašeni za opojne droge ili samo njihovo držanje ili posredovanje u kupovini ili njihova prodaja). Predviđeni su i novi vidovi inkriminacije, tj. navođenje drugog na uživanje droge, davanje opojne droge na uživanje drugom licu i stavljanje na raspolaganje prostorija radi konzumiranja droge.

3.3. Krivični zakon SFRJ iz 1976. godine¹⁶

Krivični zakon SFRJ iz 1976. godine, u glavi XII propisuje krivična dela protiv drugih društvenih vrednosti, među kojima i krivična dela neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 245. KZ SFRJ. i omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 246. KZ SFRJ. Ovaj krivični zakon pored opojnih droga uvodi i prsihotropne supstance.

Kvalifikovani oblik krivičnog dela iz čl. 245. KZ SFRJ proširen je novim kvalifikatornim okolnostima, i to: organizovanjem mreže preprodavaca ili posrednika, ili izvršenjem dela sa naročito opasnom drogom ili psihotropnom supstancom. Kod krivičnog dela iz čl. 246. KZ SFRJ nova kvalifikatorna okolnost je izvršenje prema većem broju lica.

3.4. Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakona Savezne Republike Jugoslavije iz 2003. godine¹⁷

Novela Krivičnog zakona doneta je 11. aprila 2003. godine, u Narodnoj skupštini Republike Srbije. U Krivičnom zakonu SRJ naziv zakona se menja i glasi: Osnovni Krivični zakon. U čl. 17. citiranog zakona naziv krivičnog dela i čl. 245. menjaju se i glase: „Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.” Prema ovom rešenju biće krivičnog dela čini onaj ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju, ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi, ili posreduje u prodaji ili kupovini, ili na drugi način

¹⁶ *Službeni list SFRJ*, br. 4/77.

¹⁷ *Službeni glasnik RS*, br. 39/2003.

neovlašćeno stavlja u promet supstance i preparate koji su proglašeni za opojne droge i biće kažnjen zatvorom najmanje pet godina. Za kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela kazniće se zatvorom od najmanje sedam godina.

Posebno je interesantna novina koja se prvi put pojavljuje u našem krivičnom zakonodavstvu iskazana u čl. 3. pomenutog zakona koja glasi: „Ko neovlašćeno drži supstance i preparate koji su proglašeni za opojne droge, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.”

4. KRIVIČNI ZAKONIK REPUBLIKE SRBIJE IZ 2005. GODINE¹⁸

Krivični zakonik Republike Srbije koji je donet 29. 09. 2005. godine predviđa dva krivična dela u vezi sa pitanjem opojnih droga kao i sankcije za njihove učinioce. Čl. 246. predviđa krivično delo pod nazivom: „Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.” Čl. 247. predviđa krivično delo pod nazivom: „Omogućavanje uživanja opojnih droga.”

Zakon o izmenama i dopunama krivičnog zakonika od 31. 08. 2009. godine¹⁹ inkriminiše poseban oblik krivičnog dela u vezi sa opojnim drogama, neovlašćeno držanje opojnih droga.

4.1. Krivično delo iz čl. 247. KZS: Omogućavanje uživanja opojnih droga

4.1.1. Pojam krivičnog dela

Po Krivičnom zakoniku Srbije, radnja ovog krivičnog dela se sastoji u navođenju drugog na uživanje opojne droge, u davanju opojne droge da je uživa on ili drugo lice, u stavljanju na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način u omogućavanju drugom da uživa opojnu drogu.²⁰ Ovo krivično delo predstavlja nastavak inkriminacije prethodnog krivičnog dela, sve u cilju sprečavanja njene zloupotrebe, širenjem kruga inkriminiranih delatnosti. Kao što vidimo, u osnovnom obliku ovog krivičnog dela postoje četiri alternativno propisane radnje izvršenja, s tim što su u narednom stavu propisana i četiri kvalifikovana oblika ovog krivičnog dela, i to: ako je delo učinjeno prema maloletniku, prema više lica, ili ako je izazvalo naročito teške posledice, i ako je izazvalo smrt nekog lica. Kao što se vidi iz samog pojma,

¹⁸ Krivični zakonik Republike Srbije (*Službeni glasnik RS*, br. 85 /05)

¹⁹ Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09)

²⁰ Đurđić, V., Jovašević, D., *Krivično pravo. Posebni deo*, Nomos, Beograd, 2006, 160.

ovde je reč o podstrekavanju i pomaganju licu u uživanju opojnih droga. Predmet ovog dela su opojne droge, isto kao i kod prethodnog krivičnog dela, što je shvatanje koje je zastupljeno i u teoriji.

4.1.2. Oblici izvršenja osnovnog dela

Navođenje lica na uživanje opojne droge sastoji se u stvaranju odluke kod tog lica da počne sa konzumiranjem droga. Ukoliko je to lice već prestalo sa korišćenjem ili se nalazi npr. na lečenju od zavisnosti, navođenje se javlja u obliku nagovaranja da počne sa uzimanjem. Navođenje može da se javi u mnogo oblika. Primera radi, to može da bude obično nagovaranje, dovodeњem u zabludu o raznim pozitivnim efektima droge, ubeđivanjem, poklonima, obećavanjem raznih olakšica u nabavci droge, ismejavanjem, iskorišćavanjem raznih odnosa, zatim pretnjom i sl. Za postojanje ovog oblika irelevantno je da li je navođenje uspeo ili ne. Šta više, za ovaj oblik je moguće i da bude izvršeno preko drugog lica.²¹ Takođe, moguće je da bude izvršeno i prema više lica, uz uslov da sva ona budu individualno određena.

Naredna propisana radnja ovog krivičnog dela jeste davanje opojne droge drugom da je uživa on ili drugo lice. Ovo davanje može biti teretno ili dobročino, ali u svakom slučaju dolazi do promene vlasništva nad drogom, i primalac je ovlašćen da je upotrebi ili da je da drugom licu na upotrebu. Međutim, ukoliko je u pitanju teretno raspolaganje, naknada mora biti mala, jer u suprotnom bi se radilo o krivičnom delu Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga. Krivično delo je izvršeno npr.: Kada je u stanju uračunljivosti i sa umišljajem omogućila drugom da uživa opojnu drogu, tako što je u hranu – lepinju, koju je odnela suprugu, pritvoreniku u Okružnom zatvoru Novi Pazar i uživaocu opojne droge, sakrila pet paketića od alufolije sa opojnom drogom „heroin”, ukupne neto mase 0,43 grama, a bila je svesna zabranjenosti svog dela.²²

Treći vid osnovnog oblika ovog krivičnog dela predstavlja stavljanje prostorije na raspolaganje uživanja opojnih droga. Krivično delo je svršeno samim stavljanjem prostorija na raspolaganje, bez obzira da li je do uživanja zaista i došlo. Pod prostorijom se podrazumeva svaki zatvoren prostor, poput stana, podruma, poslovnih prostora, pa i automobila. Motiv stavljanja prostorija na uživanje nije bitan, i kreće se od prijateljskih pobuda do raznih naknada. Prostorije mogu biti date na uživanje besplatno ili teretno, na kraće ili duže

²¹ Vrhovni sud NR Srbije, Kz. 413/53 od 16. 12. 1953. godine.

²² Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 84/08 od 06. 01. 2009.

vreme. Nije neophodno da učinilac bude prisutan. Bitna je samo njegova svest o tome u koju se svrhu koriste prostorije. Krivično delo je izvršeno npr: Kao prostorija stavljena na raspolaganje radi uživanja opojnih droga smatra se ka-
fić optuženog u kome je on dozvolio dvojici lica da uživaju heroin.²³

Život je bogatiji od svakog teoretisanja i zbog toga nije moguće predvi-
deti sve situacije koje mogu nastati. Zbog toga, zakonodavac na kraju člana,
kao i kod krivičnog dela Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opoj-
nih droga inkriminiše svaku drugu delatnost koja omogućava drugom da uživa
opojnu drogu. U zakonu nije konkretnije određeno koje sve delatnosti spadaju
u ovu grupu. U suštini, tu bi spadali svi oni slučajevi koji se ne bi mogli po-
dvesti pod napred navedene oblike, a koji bi se pojavili u praksi, kao što je
npr. davanje pribora za uzimanje droge.

4.1.3. Kvalifikovani oblici krivičnog dela

KZS sadrži odredbe kojima se propisuju četiri kvalifikovana oblika ovog
krivičnog dela. To su:

- 1) ako je osnovno delo učinjeno prema maloletniku;
- 2) ako je osnovno delo učinjeno prema većem broju lica;
- 3) ako je osnovno delo izazvalo naročito teške posledice i
- 4) ako je iz osnovnog dela nastupila smrt nekog lica.

Prvi teži vid ovo krivično delo dobija ako je učinjeno prema maloletni-
ku. Pod maloletnicima se smatraju lica koja su mlađa od 18 godina. Težina
ovog krivičnog dela se ogleda u naročitim bio-psihološkim osobinama ličnosti
maloletnika, uzimanje droga može ostaviti teške posledice po njegov život i
zdravlje. Ne treba ispustiti iz vida ni činjenicu da je sve veći broj narkomana
maloletnika koji vrše krivična dela usled zavisnosti od opojnih droga. Krivič-
no delo je izvršeno npr: Tako što je okrivljeni u blizini hotela „Nikšić” u Su-
tomoru, opština Bar, davao maloletnom licu marihuanu da je uživa, na način
što je prethodno od nepoznatog lica u Novom Pazaru kupio jedno pakovanje
šibica u kojem se nalazila marihuana, zatim napravio jedan „džoint” marihua-
ne, koji je davao radi pušenja pomenutom maloletnom licu.²⁴

Sledeći teži vid ovog krivičnog dela se odnosi na situaciju da je osnovno
delo učinjeno prema više lica. Dakle, radi se o situaciji da je učinilac jednom
radnjom omogućio uživanje opojne droge množini lica. U literaturi postoji ne-
doumica oko toga šta se smatra pod pojmom više lica. Neki teoretičari smatra-
ju da je reč o 10 ili više lica, drugi da je potrebno minimalno 5 lica i sl.

²³ Presuda Okružnog suda u Beogradu, K. br. 67/99. od 16. marta 1999.

²⁴ Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 49/08 od 27. 10. 2008.

Treći vid ovog krivičnog dela predstavlja situacija da su iz njega proizašle teške posledice za lice koje je konzumiralo drogu. Koje su to teške posledice, faktičko je pitanje koje sud ceni u svakom konkretnom slučaju.²⁵ U praksi je zastupljeno shvatanje da tu spada smrt konzumenta, dok se u teoriji još spominju i teške posledice po njegovo zdravlje, teška telesna povreda, duševna bolest, trajna nesposobnost za rad i sl. Donošenjem ZID KZS, propisuje se kao poseban kvalifikovani oblik osnovnog dela nastupanje smrtno posledice, tako da će sada u teške posledice spadati teška povreda, teško narušavanje zdravlja i ostale slične posledice. Međutim, u praksi može da se javi problem dokazivanja da su iz toga dela proizašle naročito teške posledice, iz razloga što većina narkomana postepeno prelazi na veće količine, pa je teško dokazati da su baš jedna ili dve dodatne doze dovele do teških posledica. Ušinilac ovog krivičnog dela, u skladu sa opštim pravilima krivičnog prava, u odnosu na ovu težu posledicu treba da je postupao iz nehata. U suprotnom, odgovaraće za neko drugo krivično delo. Zbog toga, utvrđivanju vinosti u praksi treba posvetiti veliku pažnju, što se u praksi retko čini. Krivično delo je izvršeno npr: Tako što je u večernjim satima, u podstanarskoj sobi dala na uživanje svom prijatelju opojnu drogu „kokain”, istu zajedno uživali a zatim dala na uživanje opojnu drogu „heroin”, pa je njenom prijatelju zbog prekomerno uzete doze narednog dana pružena lekarska pomoć u Medicinskom centru u Novom Pazaru.²⁶

Poslednji vid ovog krivičnog dela postoji kad iz osnovnog dela proizađe smrtna posledica. Ovde je sve očigledno, i neće biti problema kao prilikom dokazivanja teških posledica iz prethodnog oblika. Ozbiljnost ove posledice opravdava njeno izdvajanje u poseban stav, što se primećuje i po težini zaprećene kazne.

4.1.4. Zaprećene kazne

Što se tiče visine zaprečenih kazni, kod ovog krivičnog dela primećujemo da su zaprećene kazne blaže u odnosu na krivično delo Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Tako, za osnovni oblik ovog krivičnog dela propisana je kazna zatvora u rasponu od šest meseci do pet godina, a za kvalifikovane oblike zaprećena je kazna od dve do deset godina, odnosno, ukoliko se kao posledica javlja smrt nekog lica, propisana je zatvorska kazna u trajanju od tri do petnaest godina. Kao i kod prethodnog krivičnog dela, i ovde posledicu predstavlja apstraktna opasnost za život građana, a u pogledu vinosti potreban je umišljaj izvršioca. Važno je spomenuti i to da ZID KZS propisuje da se za ovo krivično delo neće kazniti zdravstveni radnik

²⁵ Đurđić, V., Jovašević, D., *Krivično pravo. Posebni deo, op. cit.*, 161.

²⁶ Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 56/07 od 10. 09. 2007.

koji u okviru pružanja medicinske pomoći omogućava upotrebu opojnih droga. Naravno, ova odredba se neće primenjivati u slučaju da iz osnovnog dela proizađe smrtna posledica.

5. STATISTIČKI PRIKAZ I ANALIZA IZVRŠENIH KRIVIČNIH DELA „OMOGUĆAVANJE UŽIVANJA OPOJNIH DROGA” u vremenskom periodu od 2003. do 2008. godine²⁷

5. 1. Prijavljena i procesuirana krivična dela (Tabela 1)

Podaci iz 2003. godine, pokazuju da je broj prijavljenih 150 lica, od kojih je 101 lice (67%) prijavljeno u centralnoj Srbiji, a 49 lica (33%) u Vojvodini. Optuženo je 128 lica od kojih je 95 lica (74%) optuženo u centralnoj Srbiji, a 33 lica (26%) u Vojvodini.

Broj prijavljenih u 2004. godini je 113 lica što ukazuje na pad broja prijavljenih u odnosu na prethodnu godinu i to za 24%. Prema 77 lica (69%) krivična prijava je podneta u centralnoj Srbiji, a prema 36 lica (31%) u Vojvodini. Optuženo je 113 lica, od toga u centralnoj Srbiji 70 lica (62%), a u Vojvodini 43 lica (38%).

U 2005. godini podaci pokazuju da je broj prijavljenih 122 lica, što ukazuje na porast broja prijavljenih u odnosu na prošlu godinu, i to za 6%. Prijavljenih u centralnoj Srbiji je bilo 90 lica (75%), a u Vojvodini 32 lica (25%). Optuženih je bilo ukupno 79 lica, što je manje nego protekle godine za 30%. U centralnoj Srbiji optuženo je 58 lica (74%), a u Vojvodini 21 lice (26%).

Podaci iz 2006. godine, pokazuju da je broj prijavljenih 447 lica, što ukazuje na nagli porast broja prijavljenih lica. Prema 408 lica (90%) krivične prijave podnete su u centralnoj Srbiji a u Vojvodini samo 39 lica (10%). U centralnoj Srbiji je optuženih 52 lica (38%), a u Vojvodini 88 lica (62%), što ukupno čini 140 lica.

U 2007. godini, podaci pokazuju da je broj prijavljenih 141 lice, što ukazuje na nagli pad broja prijavljenih lica, u odnosu na prethodnu godinu. Prema 102 lica (74%) je podneta krivična prijava u centralnoj Srbiji, a u Vojvodini 39 lica (26%). Optuženih u Vojvodini je bilo 38 lica (34%), a u centralnoj Srbiji 77 lica (66%), što ukupno iznosi 115 lica.

Broj prijavljenih u 2008. godini je 116 lica. Beleži se trend pada broja prijavljenih lica u odnosu na prethodne tri godine. Prema 82 lica (72%) je podneta krivična prijava u centralnoj Srbiji, a u Vojvodini 34 lica (28%). Optuženih je bilo ukupno 124 lica, što je više nego protekle godine i to za 6%. U centralnoj Srbiji optuženo je 99 lica (79%), a u Vojvodini 25 lica (21%).

²⁷ Podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije 2003–2008. godine.

Tabela 1.

Period	P r i j a v e			O p t u Ź e n j a		
	svega	centralna Srbija	Vojvodina	svega	centralna Srbija	Vojvodina
2003.	150	101	49	128	95	33
2004.	113	77	36	113	70	43
2005.	122	90	32	79	58	21
2006.	447	408	39	140	52	88
2007.	141	102	39	115	77	38
2008.	116	82	34	124	99	25

5. 2. Osuđena punoletna lica, prema izrečenim krivičnim sankcijama, za učinjeno krivično delo „Omogućavanje uživanja opojnih droga” u vremenskom periodu od 2003. do 2008. godine.²⁸ (Tabela 2)

Sudovi su u 2003. godini, za pomenuto krivično delo, doneli ukupno 114 osuđujućih presuda. Na kaznu zatvora je osuđeno 77 optuženih (69%), prema 37 optuženih (31%) je izrečena uslovna osuda. Nema izrečenih sudskih opomena i vaspitnih mera.

U 2004. godini, sudovi su doneli ukupno 105 osuđujućih presuda, što je 8% manje nego u prethodnoj godini. Na kaznu zatvora je osuđeno 64 optuženih (63%), prema 41 optuženom (37%) je izrečena uslovna osuda. Nema izrečenih sudskih opomena i vaspitnih mera.

Broj osuđujućih presuda u 2005. godini ukazuje na pad i iznosi 71 lice, što je 29% manje u odnosu na proteklu godinu. Na kaznu zatvora je osuđeno 42 optuženih (57%), prema 28 optuženih (40%) je izrečena uslovna osuda. Izrečena je 1 vaspitna mera, sudskih opomena nije bilo.

Presudama u 2006. godini sud je osudio ukupno 129 optuženih, što je 44% više u odnosu na proteklu godinu. Na kaznu zatvora je osuđeno 105 optuženih (81%), prema 21 optuženom (16%) je izrečena uslovna osuda. Izrečeno je i 3 vaspitne mere, što predstavlja povećanje broja u odnosu na protekle godine.

²⁸ Podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije 2003–2008. godine.

Podaci iz 2007. godine pokazuju da su sudovi osudili ukupno 104 optuženih, što je (18%) manje u odnosu na proteklu godinu. Na kaznu zatvora je osuđeno 57 optuženih (52%), prema 45 optuženih (42%) je izrečena uslovna osuda. Izrečena je 1 vaspitna mera, sudskih opomena nije bilo, ali je 1 lice proglašeno krivim a oslobođeno kazne.

Osuđujućih presuda u 2008. godini je bilo ukupno 116. Ovaj broj ukazuje na porast broja u odnosu na proteklu godinu i to za 9%. Na kaznu zatvora je osuđeno 59 optuženih (51%), prema 57 optuženih (49%) je izrečena uslovna osuda. Nema izrečenih sudskih opomena i vaspitnih mera.

U vremenskom periodu od 2003. do 2008. godine tendencija u izrečenim sankcijama je sledeća: od 639 osuđujućih presuda, na kaznu zatvora osuđeno je 404 lica (63%), a prema 228 optuženih (36%) izrečena je uslovna osuda. Interesantno je da je izrečenih vaspitnih mera prema optuženim licima bilo samo 5. Takođe je interesantan podatak da je jedno lice proglašeno krivim a oslobođeno kazne i to u 2007. godini.

Tabela 2.

Period	Ukupno	Zatvor	Nov- čana kazna	Uslovna osuda		Sud- ska opo- mena	Va- spi- tne mere	Proglašeno krivim a oslobođeno kazne
				Zatvor	Novčana			
2003.	114	77	—	37	—	—	—	—
2004.	105	64	—	41	—	—	—	—
2005.	71	42	—	28	—	—	1	—
2006.	129	105	—	21	—	—	3	—
2007.	104	57	—	45	—	—	1	1
2008.	116	59	—	57	—	—	—	—

ZAKLJUČAK

Zloupotreba opojnih droga predstavlja jednu od najvećih opasnosti po društvo danas, pojava koja se nekontrolisano širi među osobama različitih životnih dobi. Nema tačnih podataka o broju narkomana, ali se pretpostavlja da taj broj u svetu prevazilazi čak 150 miliona. Nije potrebno naglašavati kako su posledice upotrebe droga katastrofalne, ne samo za čoveka kao pojedinca nego i za čovečanstvo u celini. Pitanje opojnih droga države na različite načine regulišu, pa tako možemo primetiti strože odnosno blaže sankcionisanje učinilaca krivičnih dela.

Krivična dela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga u Krivičnom zakonu Francuske su: nedozvoljena proizvodnja i fabrikacija opojnih droga, uvoz ili izvoz zabranjene droge, sa kvalifikovanim oblicima u oba slučaja ukoliko se ove delatnosti vrše organizovano i grupno, zatim nedozvoljene delatnosti transporta, širenja ponude, ustupanja, kupovine, služenja ili upotrebe opojne droge. Ova država u borbi protiv zloupotrebe opojnih droga primenjuje: kazne zatvora u određenom vremenskom periodu, kaznu doživotnog zatvora, mere konfiskacije i zaplene, zatim brojne mere bezbednosti kao npr.: gubitak građanskih prava, zabrana rada u javnoj službi i sl.

Bugarski Krivični zakon u odredbama čl. 354-a, 354-b i 354-v, definiše krivična dela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga i kazne za delinkvente. Kazne za delinkvente se kreću od dve do dvadeset godina, predviđena je i novčana kazna, kao i mere bezbednosti.

Za razliku od Krivičnog zakona Francuske i Bugarskog Krivičnog zakona, Krivični zakonik Albanije predviđa veći broj krivičnih dela koja se odnose na opojne droge: proizvodnja i prodaja narkotika (čl. 283), trgovina narkoticima (čl. 283/a), omogućavanje uživanja i korišćenja opojnih droga (čl. 283/b), uzgoj narkotičkih biljaka (čl. 284), organizovanje i upravljanje kriminalnim grupama (čl. 284/a), pružanje pomoći u otkrivanju zločina (čl. 284/b), proizvodnja i fabrikovanje opojnih droga i psihotropnih supstanci (čl. 284/c), nezakonita proizvodnja, trgovina i korišćenje sintetičkih droga (čl. 284/d). Krivično zakonodavstvo ove države predviđa kazne za učinioce ovih krivičnih dela, koje se kreću od tri do dvadeset godina.

Tendencija rasta kriminaliteta vezanog za opojne droge primetna je i na ovim prostorima. U krivično zakonodavstvo su preuzeti stavovi iz međunarodnih konvencija, posebno iz Konvencije UN protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama,²⁹ tako da je ova materija prilično adekvatno regulisana.

Krivični zakonik Republike Srbije definiše tri krivična dela, koja se odnose na opojne droge, sa više alternativnih radnji: Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, Neovlašćeno držanje opojnih droga i Omogućavanje uživanja opojnih droga. Kazne za učinioce ovih krivičnih dela se kreću od šest meseci do petnaest godina, isto kao i u Krivičnom zakoniku Republike Crne Gore. Pomenuti zakonik definiše dva krivična dela koja se odnose na opojne droge „Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga” (čl. 300), i „Omogućavanje uživanja opojnih droga” (čl. 301). Napomene radi pomenuti zakonik ne inkriminiše kao poseban oblik, krivično delo Neovlašćeno držanje opojnih droga. Kao što vidimo, u našem društvu su

²⁹ Stojanović, Z., Perić, O., *Krivično pravo. Posebni deo*, Pravna knjiga, Beograd, 2006, 80.

u najvećoj meri zastupljene represivne mere. Uspešna borba protiv zloupotrebe opojnih droga podrazumeva ne samo primenu represivnih već i primenu preventivnih mera. Pre svega, treba sprečiti lica da uopšte dođu u dodir sa opojnim drogama i da ih upotrebe. A to je cilj u kome svi moramo biti angažovani. Države međusobno moraju sarađivati i pružati pomoć jedna drugoj, pogotovo bogate siromašnim. Nacionalna politika suzbijanja zloupotrebe opojnih droga treba da zahteva koordinaciju svih tela uključenih u borbu protiv zavisnosti, kao i svih nivoa državne vlasti. Važnu ulogu u toj borbi imaju lokalne uprave, nevladine organizacije, verske zajednice i građanske inicijative. Nije potrebno napominjati da u ovom području vlada i velika „tamna brojka” u otkrivanju.³⁰ Uklanjanje finansijske moći organizacija koja se bave zloupotrebom droge predstavlja jedan od ključnih koraka u suzbijanju ove pojave.

Pored svih opasnosti i katastrofalnih posledica koje upotreba opojnih droga nosi i težine zaprečenih sankcija, primećuje se u praksi da se učinioци ovih krivičnih dela preblago kažnjavaju. Kaznena politika sudova bi morala biti mnogo stroža.

FACILITATION OF ENJOYMENT OF INTOXICATED DRUGS

Sabahudin Coković, Ph. D.
University of Nis, Faculty of Law

Summary

The problem of abuse of intoxicated drugs, transnational, trans-cultural, the global phenomenon, is everything else but not unknown. Almost daily we can hear the question: is there a solution to this problem, or is it possible at all to solve it. Often we can hear opinions about it irresolutely, satisfaction if it dwell on boundaries of i.e. “social acceptance”. In many countries the problem of drugs occupy very high place, even the first place on the scale of priorities related to national security, and the health of whole nation. The abuse of intoxicated drugs and addiction as the result of it, affects all layers of the society, the communities, and all countries with different approach to this problem. Our country is not immune to this problem. With the ratification of international conventions, it has accepted solutions and introduced in to the national legislation three felonies in regard to it: Unauthorized production, and distribution of the intoxicated drugs; Facilitation of enjoyment of intoxicated drugs; and Unauthorized possession of intoxicated drugs. Concerning the weight of the penal sanctions, these criminal acts belong to line of the most serious penal acts.

Keywords: Felony, intoxicated drugs, production, distribution, penal sanction

³⁰ Aleksić, Ž., *Pranje novca i nedozvoljen promet droga*, Izbor sudske prakse, Beograd, 2004, 12.

LITERATURA

- Aleksić, Živojin, *Pranje novca i nedozvoljen promet droga*, Izbor sudske prakse, Beograd, 2004.
- Bukelić, Jovan, *Droga u školskoj klupi*, Belarta, Beograd, 2002.
- Vrhovni sud NR Srbije, Kz. 413/53 od 16. 12. 1953.
- Đurđić, Vojislav, Jovašević, Dragan, *Krivično pravo. Posebni deo*, Nomos, Beograd, 2006.
- Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09).
- Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakona, Savezne Republike Jugoslavije (*Službeni glasnik RS*, br. 39/2003).
- Krivični zakonik Republike Srbije (*Službeni glasnik RS*, br. 85 /05).
- Krivični zakonik Francuske (*Br. 92-1336*, datum 1. 3. 1994).
- Krivični zakonik Albanije (*Br. 7895*, datum 27. 1. 1995).
- Krivični zakonik Kraljevine Jugoslavije, stupio na snagu 01. 01. 1930.
- Krivični zakonik FNRJ iz 1951. godine (*Službeni list FNRJ*, br. 13/1951).
- Krivični zakon SFRJ iz 1976. godine (*Službeni list SFRJ*, br. 4/77).
- Krivični zakonik Republike Crne Gore (*Sl. List RCG*, br. 70/03).
- Nakazatelen kodeks u izdanju Paralaks, Sofija, 1998.
- Nicović, Marko, *Opojne droge – multinacionalna kompanija kriminala*, Jugoart, Zagreb, 1989. godine.
- Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 84/08 od 06. 01. 2009. godine.
- Presuda Okružnog suda u Beogradu, K. br. 67/99. od 16. marta 1999. godine.
- Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 49/08 od 27. 10. 2008. godine.
- Presuda Okružnog suda u Novom Pazaru, K. br. 56/07 od 10. 09. 2007. godine.
- Podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije 2003–2008. godine.
- Stojanović, Zoran, Perić, Obrad, *Krivično pravo. Posebni deo*, Pravna knjiga, Beograd, 2006. godine.
- <http://www.scribd.com/>
- <http://sr.wikipedia.org/sr/>
- <http://www.dzbecej.rs/>
- <http://konoplja.wikia.com/>
- <http://www.znanje.org/>
- <http://www.nikad-heroin.com/>